

Abonnement pour un an
350 piastres

Edition spéciale. 500 p^{tr}s.

Adresse :

"Idjtihad," Constantinople

Téléph. st. 865

XXII ème ANNÉE

1927, 1 Juin No 229

اجتهاد

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی، صحفی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳۹ ، اعلا کاغذلیسی ہ ایرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلہ فون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکنچی سنہ

نومرو ۲۲۹ - ۱ حزیران ۱۹۲۷

ایکي مدرس آراسندد کی مناقشه یه صوک نظر

کچن مقاله مزده يونان مدنيتنك اوتوختون اولماديني ، آق دكر مدنيتنه استناد ابتدائي و مصر داخل اولق اوزره يونك ايلك قاينانغي سومر و آفاد دين علم و صنعتي اولديني آكلابه بيله جك وحتي آكلانه بيله جك قادار غرب بيلكچلرينك آراسديرمه ، قاريديرمه لريله قناعتلرنه كوز اوزاعشدق . مدرس ضيا بكه كوره بومديت آنجق يونان بيلديكمز قيله لرك بورابه واريلرندن صوكره بارلامه باشلامشدركه ، بونلر تورك ائش . بو - يعني پارلايشك طوغرياني - شبهه كوتورمى ، لاكن اونرك تورك اولوسلري اوله رق اورته يه چيقاريليشي ، اصلليك اعتباريله ، بلكه ده تورفان ديرك باشلقلرينك تورك اسلوب و صنعتي اولديني ادعاسندن داها اوستوندر .

پلازغرك بايقان يارم آطه سنه شوناليلردن و سائر يونان كوچوم قوللردن اول طاورانوب كلدكاري مسلمانلار . يارم آطه نك اصل يريلري كيمدى ؟ چيلنمور . شو قادار واركه پلازغر بونلره قاريشمش و قبل اليونان دنيلن مدنيتي قورمش ايدلر . اك مشهور مسكنلري ته پيرده « دودونا » بوته سياده « ته سالا » و « اورخومه نوس » ميكه ناده « آرغوليس » و « سكيون » و اح ايدى . الهلري « زه نوس » يعني كوك تاگريني ائش . يونانيلر بو قوي كندلرندن صايعا رزلر . فقط اقزبا بيلورلر . بعض غرب مؤلفلري بونلر بيروقت سامي زمهره سنه منسوب صايدلر . صوكره « هند و آوروپاي » زمهره سنه علاوه ايدلر و قالديلر . مدرس بك ، هه رودونه كوره ، آرقاديلري ، آرغولري ، آتته ايلري ، ته نوللري ، ايريللري ، اسكي پلازغ اوله رق بيلديريور . صوكره كرك بونلر كرك يوناني دي به طائيلان ديكر قيله لرك « تورك » لكئي ايلري سوروب بونده اصرار ايديور . لسان علمنه دايانارق اثبات صدذنده مدني آلات وادوات اصطلاحلرني ، قيله ، قهرمان ، جغرافي شهر و نه اسم خاصلرني ، نهايت دين ايله الهلري مقايسه ساهه سنه آله رق بونلر ك اشتقاقلريله مشغول اوليور . آركه ثولوجيا و كراميك زميننده بايلان تدقيقاتي ده شاهد كتيريور .

طوغريسي ، بو اصول تقرير و تشهير قطعياً علميدر . آنجق بايلان اشتقاقرك دخي بو قيمتي حائز اوللاري ايجون غزته مقاله لرنده موماليه طرفندن و برلش جوابلرده كي مستندات ، مع الاسف كافي دكلدر . كوپريلي زاده فؤاد بك قادار كوچ بگه نير ، او درجه احاطه لي ، درين و مختلف لسان بيلكيمي استرا اولماق ايله برابر ، اشتقاقك قولاي بيرايش صائيلاميه جفتي تصديقي مجبوريتنده يز . كله لرك صوتجه بير بيرينه بگزمه لري جوق بيريشي افاده ايتمز ؛ حتي معنا دلالتك بوكا تقويت و برمسي بيله بعضاً بنه كافي گلز . بوبله كله لر اصللرنده قطعاً مشابه اولمادلري حالده ، حياتي تكامللري يولنده تصادفاً بوبله بير

نتيجه يه وارمش اوله بيلرلر . ديكر طرفدن آرالزنده صوتجه هيچ بير ظاهري مناسبي اوليان كله لر عيني اصلدن كلش بولونه بيلرلر . مثلاً انكلزجه بيسب bisp و فرانسزجه ته وهك évêque كيبي كه بير آق ديكر قاره آنا بير بوايكي قرده ش يونانجه « ته پيس قوپوس » كه طورونلريدن . علمي اصولده بايلان بير مقايسه ده هانكي حرفك موضوع بحث لسانلرده هانكي حرفله تحول ايدجكئي ثنيت و بوبله ج ، وضع ايديلن قاعده نك مطلقيتني مماثل ديللر ايله تا كد ايتك قضا ايدر . بير كله نك حال حاضر شكلي اسكي صفحاتدن كچيره رك اصلنه قادار تعقيب ممكن اولماديني ويا بوكا احتياج طوولماديني تقديرده بيله ، هيچ دكلسه عيني ماده اصله دن - يعني كوكدن مشتق ديكر كله لر كوسترله لي و او كوكك يابانجي بير صيفيتي اولمابوب نوز مال اولديني اثبات ايجون ده صوتجه و معناجه اونكله صيق بير ياقينلي كوسترن قرده ش كوكلر بولاي وارنلره استشهاد ايتك شرطدر . قاعده يه مغاير شايد بير حال كوريلورسه ، استثنائي ايجاب ايتديرن سبب ايضاح ايدله ليدر . بو بحثك داها زياته تفصيلاتنه كيرشمك مسئله لي بك اوزاتير . قيصه كسمك ايجون مقصدمي معروف بير متخصصك ، مدرس A Meillet Linguistique Historique et Linguistique Générale نام اثرندن بير مثال ايله آكلانه يم [صيفيه ۳۲۶ دن] . مؤلف بوراده « الوهيت » فكرينك هندو آوروپاي ديللرنده صوتي نمائلك مفكوره وي انمودجي « ده ي - ووس » deiwos اوله جفتي بيان ايتكدن صوكره ، بونك سانسقريجه « دهوا » devah و ليتوانياجه « ده واس » devas واسكي پروسيانجه « ده ي وس » deivs ولاينجه « ده نوس » deus غال ديلنجه « ده وو » dêvo واسكي ايزلانداجه « تي وار » tivar شكلكرينه كيرمش اولديني سويليور . بناء عليه بزده اشتقاق كشفله قالفيشه رق ايشيتمكه بيلديكمز رويجه « ته - اوس » theus كله سنك لاتينجه « ده نوس » deus ايله عيني كوكدن كلش اوله جفتي ادعايه جسارت ايديه بيلردك . بخصوص كه معناجه عيني موجود و صوتجه واقع كوچوك تحوللرك امشالي ديلزده مبدول . (ت ، ت ، د) بير بيرينه تحول ايدر . عثمان ، عثمان ؛ دانه ، تانه ؛ طائي ، تادلي . او = ou دخي او = o اولور ، نشكيم كيمنز يورغون yorgoun كيمنز يورغون yourgoun ديرز . حالوكه باقيكز او مشهور لسان عالمي نه ديور : « بير شي محقق اوله رق بيلنيور ، اوده thoust لك لاتينجه deus . تقابل ايتديكيدر . اشتقاق مجتهده ، ذاتاً علمي هر ميخشده اوله يني كيبي ، ايلك كورونلر آلدانجي اولور . بو سطرلر عينا ترجمه در . حيرت !

بوقاريكي سوزلرمزدن مدرس يوسف ضيا بك يا كيدليني قطعياً ادعا ايتك ايسته ميورز . هنوز كتانجي پيتيروب باصدير مامشدر . و اوراده نه يازوب ته زني ناصيل مدافعه و اثبات ايدجكي مجه ولزدر . البته دايانيني قوتلي ديللاري اوله جقدر . لاكن بونلر اوزون سورده جك و يابانجيسي اولانه صيفيتي ويره جك

طبیعتده بولونديفندن احتمال یومی غرتہ ستونلرنده داها زیادہ دوکولوب یایلمق ایستہ مشدر .

شیمدی بیرده مدرس کوپرلی زاده فؤاد بک اعتراضلرینه باقم . موی الیه « نوم » اصطلاحک ترکیه دن یونانجه به کچمش اولاسنه امکان کوره میوب بونک بالعکس یونانجه دن ترکیه به اویفورلرک « مایخنه نزم » دینی قبول ایتدکلی زمان صوقولدیغی بیان ایدیور . بو بجنده غرب محررلرندن « شاوران - بللیو » و « بارتولد » و الخ ذواتک اثرلرینی ایلری س وروب اولره کوونچ ابله یاصلانیور . اول امرده شونی عرض ایدلم که بو ذواتک مدلل مطالعاتی رد ایتکه کندیمیزی هیچ بیر صورتده صلاحیتدار صایمايز . شو قادر وارکه « نوم » کلهسی شاید سومراقاد دیلنده موجود بولنه بیلیرسه مذکور غرب علماسنک دقیق تنبہاتلرینه رغماً بونک اورال آلتائی لسانلرک بیرهدیهسی اولدیغنه قناعت کتیرمک مجبورنتی تصدیق ایدهرز . زیرا سومراقادر ، لاتین یونان مهاجرتندن بیر قاچ بیک سنه اول دین و علم اساساتی قورمشلر و بونی آسوریلره ، بابلونیلرله ، فنیکیلرله ، یهودیلره دور اغشلردی . حتی قدیم مصر دخی بونلره عینی صورتلره عرفان مدیونیدر . بونده اصلاً وقطاعاشیه یوقدر . مع مافیہ سومراقاد دیلنه عائد بوندن تقریباً اون آلتی اون ییدی سنه اول الیه کچن لاتینجه حروفاته نقل ایدلمش نمونلردن باشقه یازیلی اثرلرینی کورمهدم و او یازیلر آراستده « نوم » سوزینه تصادف ایتدیککی خاطر لایه میورم . بوندن طولانی بو کله نک اورال آلتائی حتی تورانی اصلندن اولدیغنه قوتی بیر شهبم واردر . ترکیه لکنه کلنجه بونی شیمدیلاک مستبعد کورمکدهیم . چونکه :

اولاً ؛ ترکیه نک حق ، عدل ، طوغریلق ، عادت معناسنه کلن کوکلی بوسجوتون باشقه در . تور tor ، توز toez ، یاص yace در . « نور » دن طوزخی = دوغرو (طغرا = صح) دیلرده الآن موجوددر . مخفی « نور » toer دن « نوره » عادت ، عنعنہ مفهومنده یاشامقده در . « توز » دن بوکونکی عثمانی ترکیه مزده « دوز » دوزلنک و الخ وار . تیورلنکک مجموعه قوانینی اولان « توزوکات » دخی دعوا مزه آبروجه طانیلق ایدر . یاسامق : یایق ، دایامق ، نظامه قویق دیمکدر . جنکیزک « یاساق » سی معلوم . بزم « یاساق » مز دخی « قانون » دیمکدر . زمان ابله بیر آز دیکشهرک ممنوعه انحصار ایتمش . بناء علیه بیری فالفسده « تورات » ترکیه دن مأخوذدر ، دیسه ، بو ادعا « نوم » ه نسبتله - علم لسان کوروشیله - بلکه داها زیادہ محتمل و مقبول اوله بیلیر .

ثانیاً ؛ ترکیه مزده « ن » ابله باشلایان کلدلر یوق کییدر . نیم بیلدیکم بیر « نه » الله مرکباتی اولان نیچون نیجه ، نه ، ناغو = نکو و الخ ابله ناجاق و چغتای ترکیه سنده « نیناک » کوز بیسی ، « ناجو » چام آغاجی کیبی بش آلتی کله دن عبارتدر . باشی « ن » لی کوک مجهولدر . « کند » کله سنه کلنجه ، واقعا کوپرلی زاده بونک غرب علماسنجه صفد دیلندن

[۱] دوروق dorouk ذرود ، اوچ ، تپه climax مقابلی

اوله بیلیر .

[۱] بوکون دخی - عجم صاندیغمز - کروانچیلر نور کدر .

پایاقلی آذری تورکلریدر .

تأسیس عالمزده بر ضیاع

موحدك ثولومی

بوكون استابولی دون کیجه کی شیمشک قامچیلرندن
یتاب دوشمش کی سس سز بولیورم یاخود بن اک
سوکلی بر وجودی فائیتش بر عالمک زیارتک بکا
ویره جکی آله اولدن بوروغش اولدیغم ایچون اولاجق
خارجی عالمک کورولتولرینی دویمایورم . خاطره مک
قیوریلری برر برر آجیلور : ماناقسانی ، چوبانیانی ،
هائزا و آلکسانیه فرح مهنه سنده کوریورم : «ولی عهد»
ویا «قانی اوطن» اسملی برایون اوینانیور بیاض اوزون
چورابلی و سیاه جاقس او نیفورمه سیله (موحد) ، رولنی
اوینایور و طابانجه بی شاقاغنه دایایور . داهاکره شیطان
پیه سنک بر مهنه سی ، محله قهوه سنده بوسکولی یانه کتیرلمش
فسیله موحد اورتاده اوطوریور ، بیاض ، قرمز یوللی
پیشاماسیله و عصی حرکتلیله اوچوروم ، ده کی شجیع ...
(باقوش) ک (محمد) ی (بیکناز) ک (حمزه) سی
کوزمک اوکنه کلیور .

موحدك بد بخت آنه می نری اوك مدخلنده
قارشیلور ، صیلايان بروره کک قهر والمی جاغلانا جق
اولان بو زیارتمده کی آجیلنی آ کلاتیورم ؛ او ، آ کلاتیلماز
بر آجینک وولقاتنی قلینده طاشیان کبار قادین سوکیلی
اولادینه جائد خاطره و خطرله لی آجی اولسه ده مقتون
و علاقه دار قبول نزا کتنی کوستره رک و

— بویورکز اقدام بویورکز ... دیهرک اوکز
صیره مردیونلردن چیقور جاده اوستنده کی عرصه لره
باقان کنیش بر اوطه ده یز . پیانو ، اشیا و دیوارلر سیله
موحدك ماتنی کندیلرینه سیدیرمشر کی اورتاده آخر
وقویو بر سس سزک وار . دیوارلرده کی رسملر برر
نعلی کوزلره باقیورلر .

بد بخت و لطفکار آنه هیچقیر یقارنی بنم وظیفه
ایچون ضبط ایدیور .. گور بر شالاه کی جاغلامق

ایستکاری اولکه لک مدینه قیراچلا بی بر تأثیر اجر ایتمشلردر .
تاریخ و حالطوران - قسماً ده چوکن - آبدلر ، آناتولیده هندده
مصرده مجستانده ، والحاصل اورال آلتایلرک سلطنت قوردقلری
هر برده ، بو حقیقتی بزه سس سز و بلیغ بیر دیل ایله سولر .
لاکین مسئله بوراده دگل . آسیای وسطی ده یونان مدینتی کی
بو بوک و اوله جه مترق بیر تورک مدینتی واری ایدی ؟ هانکی
تاریخده ؟ بو مدینه نه اولدی ؟ مدرس فواد بکک دیدیکی کی
تاریخی زمان ایچنده بویه بیر قاناقلمز ، ژه ثولوزیک مصیبت
مقید دگلر . اهانیک خاطره سنده دخی ، ولو مصال شکلنده .
ایلبشوب قالش اولادیفنه کوره وقوعه بولامشدر . مدینت
باشقا قدیم یونانک واصل اولدینی مدینت درجه سی باشقا . بوندن
صرف نظر مدرس ضیا بکک ته زنده ذهنی طیرمالایان بیرجهت
داها وار . فرضا یونانسانه آقین ایدن قیله لک هپسی تورکدی .
یوی بیر آن ایچون قبول ایدلم . اوحالده یونانلیر کیمدر ؟ ظاهر
بونلردن اول موجود بولان برلی اهای . اوله ایسه ناصیل اولورکه
فائق بیر مدینته مختلف زمانلرده بیریری آردی صیره قول قول
کن بواولوسلر ، برلی اهای بی محو و تمیل ایدمه مشلر ؟ حتی
دیلیلر کیشیدیرمش و بونلرک آراسنده آریوب یونانی اولشلر ؟
بولقارلر مثال کوسترله سین ! اولره تابع اولان جزؤ قیلندن در ؛
مقلوب اسلاو کتله سینه نظراً دوده قولاق ایدیلر . مدینتلی ده
داها یوکسه ک دکلدی . فضله اوله رق خریستانلی قبول ایدیلرکه
بو کیفیت ، مسلمان اوله رق صوکره کن عثمانی ، تورکری ایله
حاصل اولان ضدینی تشدید ایدره ک . بوسبتون اسلاو عنصرلرنده
انحلالرینه باعث اولدی . بوکارغما بوکونکی اسلاو بولغارجه سنده
بیر چوق تورکجه کلهر بولونیورکه بونلرک مهم بر قسمی عثمانی
تورکجه سندن ده کیل فقط اسکی بولغار تورکجه سندن منفیلر .
مدرس یوسف ضیا بکک ادعای طوغرو فرض ایدله ، عینی
اسباب و شرائط عامل بولونمادینی حالده او تورک قیله لرینک
ناصل ایزمز ، اثرسز یوتولش اولالری ، بولونماسی کوچ
اجتماعی بیر بیلمه جه تشکیل ایدر .

خلاصه : محترم مدرس علمی جهندن ته زنی قازانق ایچون
داها چوق اوغراشمتی مجبوریتنه قلاجقدر . کندینه بو خصوصه
بوتون کوکلدن موفقیته دله رز .

بوسمله لک تدریس صیره سنده واجتهاد شکلنده ، استطراد
ایراد ایدلک حقیه او بوشه مایان هیچ برجهتی یوقدر . بو ، مدرسه لکه
ویرلمش بیر حقدرکه موضوع بحث اوله ماز و هیچ بیر برده
اولامشدر . مکرکه دونوب قرون وسطی به باقام . لاکین بو حق
احتیاطله قوللاقی بلوغه وارن علمی بیرحیاک حاجیله مظهرینه
توزیعنده زمزم صوبی ایشجه سینه طاوورانق داهای مناسب اولور .
زمزم صوبی کبی قیط اولامسی لازم کن جهت بلکه ذکر
ایدله جک کتبیاتک و طایایله جق دلیللرک زکیینلکی ایله بکینلکی
یعنی صلاحی در .
رائف یاسا اوغلی : محمد فواد